

Wetenschappelijk Onderzoek- en
Datacentrum

Cahier 2024-7

Plan- en procesevaluatie Mediation in Strafzaken

Samenvatting

Cahier 2024-7

Plan- en procesevaluatie Mediation in Strafzaken

Samenvatting

M.S. Hoekstra
R.R. van Riezen-den Bak
G. Teeuwen

Cahier

De reeks Cahier omvat de rapporten van onderzoek dat door en in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum is verricht. Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud van de rapporten het standpunt van de Minister van Justitie en Veiligheid weergeeft.

Samenvatting

Sinds 2017 kunnen slachtoffers en verdachten landelijk worden doorverwezen naar mediation in strafzaken (MiS). Mediation in strafzaken is een voorziening waarbij slachtoffers en verdachten tijdens de strafprocedure in gesprek kunnen over het strafbare feit, begeleid door twee mediators. Gemaakte afspraken worden door de officier van justitie of de rechter meegewogen bij het nemen van een beslissing over de zaak.

Dit onderzoek had tot doel een evaluatie van deze voorziening uit te voeren. Aanleiding hiervoor was de wens van de Minister voor Rechtsbescherming om te bezien of en hoe de inzet van MiS kan worden verbeterd en/of effectiever kan worden gemaakt. In het onderzoek is gekeken naar de beleidsdoelstellingen, de opzet van de voorziening en de wetenschappelijke literatuur (planevaluatie). Daarnaast is gekeken hoe de uitvoering in de praktijk verloopt (procesevaluatie). Een effectevaluatie maakte geen deel uit van dit onderzoek; deze zal op een later moment plaatsvinden.

In zijn algemeenheid kan worden geconcludeerd dat het beeld gemengd is. Zeven jaar na de landelijke uitrol heeft MiS een eigen plek verworven in het strafrechtelijke veld en kan rekenen op groeiende bekendheid onder verwijzers, ketenpartners en advocatuur. Inzet van de voorziening verloopt grotendeels volgens de hiervoor ontwikkelde werkwijzen en deze worden overwegend als werkbaar en zinvol ervaren. Tegelijkertijd is de positie van MiS nog betrekkelijk marginaal. Bij minder dan 1% van de bij het OM ingeschreven rechtbankstrafzaken wordt verwezen naar MiS. Professionals geven dan ook aan dat er sprake is van een groot onbenut potentieel aan zaken waarin slachtoffers en verdachten gebaat kunnen zijn bij MiS, maar die nu niet worden verwezen. Ook met betrekking tot de inbedding bij OM en rechtspraak en de samenwerking met (keten)partners kunnen nog stappen worden gezet. Op basis van de bevindingen zijn daarom vier denkrichtingen geformuleerd voor het vaker en effectiever inzetten van MiS. Uitgangspunt van deze denkrichtingen is dat het (laten) onderzoeken van MiS moet worden gezien als een recht van slachtoffers en verdachten in het strafproces.

Hieronder worden de belangrijkste bevindingen uit de plan- en procesevaluatie en de vier voorgestelde denkrichtingen uiteengezet.

Opzet van het onderzoek

De vraagstelling van dit onderzoek is tweeledig, waarbij deel I betrekking heeft op de planevaluatie en deel II op de procesevaluatie.

I Welke beleidsdoelstellingen liggen ten grondslag aan mediation in strafzaken en hoe verhouden deze beleidsdoelstellingen en de opzet van de voorziening zich tot de (internationale) literatuur aangaande herstelrecht?

II Hoe verloopt de toepassing van mediation in strafzaken in de praktijk?

Voor de planevaluatie is een analyse van wetteksten en beleids- en uitvoeringsdocumentatie en een gestructureerde analyse van (internationale) literatuur uitgevoerd. Voor de procesevaluatie is gebruikgemaakt van registratiegegevens over de inzet van MiS in de periode 2017-2022 en interviews met 47 professionals. Deze professionals waren werkzaam bij de rechtspraak (12), het Openbaar Ministerie (11), de Raad voor de Kinderbescherming (3), Slachtofferhulp Nederland (2), de reclassering (2) en Perspectief Herstelbemiddeling (2) of werkzaam als mediator in strafzaken (9) of strafrechtadvocaat (6).

Bevindingen planevaluatie

Ontstaansgeschiedenis

De wettelijke basis van MiS is gelegen in artikel 51h van het Wetboek van Strafvordering (Sv). Dit artikel werd in 2011 in navolging van Europese regelgeving toegevoegd aan het Wetboek van Strafvordering en in 2012 en 2015 uitgebreid. Artikel 51h Sv regelt dat het OM bemiddeling tussen het slachtoffer en de verdachte of veroordeelde bevordert wanneer dit de instemming heeft van het slachtoffer. Wanneer bemiddeling tussen het slachtoffer en de verdachte tot een overeenkomst leidt, houdt de rechter hiermee rekening bij de beslissing over de zaak. Randvoorwaarden voor deelname aan MiS zijn gesteld in het *Besluit slachtoffers van strafbare feiten* (2016). Deze randvoorwaarden komen voort uit Europese regelgeving en hebben tot doel om slachtoffers te beschermen tegen secundaire en herhaalde victimisatie, intimidatie en vergelding.

Beleidsmatig werd lange tijd onderscheid gemaakt tussen schadebemiddeling – tijdens de strafzaak, gericht op materieel herstel – en herstelgesprekken na afloop van de strafzaak, gericht op emotioneel herstel. Het beleidskader *Herstelrechtvoorzieningen in het strafproces* uit 2020 introduceerde de overkoepelende term herstelrechtvoorzieningen, waarbinnen onderscheid werd gemaakt tussen mediation [in strafzaken] en herstelbemiddeling. De term mediation werd hierbij gereserveerd voor bemiddelingen die plaatsvinden gedurende een lopende strafprocedure en waarvan de uitkomst wordt meegenomen in die strafprocedure. Zowel emotioneel als materieel herstel (schadevergoeding) kunnen onderdeel zijn van het mediationgesprek. Wanneer er sprake is van een lopende strafprocedure, is MiS de voorliggende voorziening. Herstelbemiddeling kan zowel voor, tijdens en na een strafprocedure plaatsvinden. Herstelbemiddeling is gericht op emotioneel herstel en heeft geen invloed op de strafzaak.

Organisatie

Vanaf 2010 werd geëxperimenteerd met mediation in het kader van strafrechtelijke procedures. Dit gebeurde in een pilot van de rechtbank Amsterdam en het OM in 2010-2011 en in de periode 2013-2016 in een pilot in zes arrondissementen (Amsterdam, Noord-Holland, Den Haag, Rotterdam, Oost-Brabant en Zeeland-West-Brabant). Op basis van de bevindingen uit deze laatste pilot werd MiS in 2017 landelijk uitgerold bij alle rechtbanken, parketten en hoven en werd een landelijke uniforme werkwijze ontwikkeld. Mediation in strafzaken wordt gefinancierd vanuit een apart budget van het ministerie van Justitie en Veiligheid. Dit budget omvat een jaarlijkse vergoeding voor mediationbureaus en een vergoeding voor de mediators per gestarte mediation.

Mediation in strafzaken is mogelijk in alle strafzaken (inclusief hoger beroep en ook in artikel 12 Sv-zaken) waarin sprake is van een slachtoffer en een vervolgbare zaak, ongeacht het delict. Wel dient de verdachte de feiten van de zaak te erkennen. Alleen de officier van justitie en de rechter (of raadsheer, rechter-commissaris) kunnen een zaak verwijzen. Partijen zelf of hun advocaat kunnen de officier van justitie of rechter verzoeken mediation in te zetten; er bestaat echter geen recht op verwijzing.

Het mediationbureau van de rechtbank of het gerechtshof is belast met de organisatie van de mediation. Het bureau informeert eerst de verdachte en daarna het slachtoffer over het mediationproces en checkt of zij instemmen met deelname. Wanneer dit zo is wijst het bureau twee mediators aan en verschaft hen de benodigde documentatie. De mediation bestaat uit een intake met de partijen afzonderlijk, gevolgd door een gezamenlijk gesprek. Gemaakte afspraken worden vastgelegd in een slotovereenkomst die wordt toegevoegd aan het strafdossier. Wanneer partijen niet tot een gezamenlijke slotovereenkomst kunnen komen, kunnen zij ook een eenzijdige verklaring afleggen. De officier van justitie of de rechter wegen de uitkomst van de mediation mee bij hun beslissing. Zij zijn echter vrij in hoe zij dit doen en hoeven dit ook niet te motiveren.

Doelstellingen en organisatie in relatie tot de wetenschappelijke literatuur

In de huidige inrichting van MiS is verwijzing voorbehouden aan officieren van justitie en rechters. Ook bestaat er geen recht van partijen op het laten onderzoeken van mediation en ontvangen zij hier niet standaard informatie over. Eerder onderzoek laat zien dat een dergelijke verwijzingspraktijk selectiviteit in de hand werkt. Waarschijnlijk wordt een deel van de geschikte zaken hierdoor gemist.

Op een aantal punten wijkt de huidige inrichting van MiS af van vergelijkbare voorzieningen in andere landen. Bij MiS wordt gewerkt met twee mediators en is sprake van een beperkt tijdsbestek – richtlijn is zes weken (vier in jeugdzaken) voor het hele traject, de gesprekken vinden in principe op één dag plaats. Eerder onderzoek laat zien dat de kwaliteit van de mediator van belang is bij het voorkomen van negatieve ervaringen. Beschikbaarheid van twee mediators vormt hier mogelijk een extra waarborg. Voor wat betreft het beperkte tijdsbestek laat eerder onderzoek zien dat met name in zwaardere zaken slachtoffers soms pas op een later moment openstaan voor contact met de verdachte. Dit kan betekenen dat deze zaken eerder bij herstelbemiddeling dan bij MiS terecht zullen komen, omdat herstelbemiddeling niet gebonden is aan doorlooptijden en ook na afloop van de strafzaak mogelijk is. Het kan echter niet zonder meer worden gesteld dat slachtoffers in zwaardere zaken geen MiS zullen wensen.

Beleid op het gebied van herstelrecht was lange tijd primair ingestoken vanuit het slachtofferperspectief en slachtofferbelangen. Verwacht werd dat inzet van herstelrecht slachtoffers kan helpen bij de verwerking van het delict en hen een gevoel van *agency* kan geven. Vanaf het beleidskader van 2020 is er ook aandacht voor de waarde van herstel voor de verdachte. Deelname aan herstelrechtvoorzieningen zou bijdragen aan emotioneel herstel van verdachten en hen in staat stellen verantwoordelijkheid te nemen, hetgeen kan bijdragen aan een lagere recidive. Daarnaast verwacht men dat MiS de belasting van de rechterlijke macht kan verminderen door minder benodigde zittings- en voorbereidingstijd.

De wetenschappelijke literatuur biedt aanwijzingen dat deelname aan voorzieningen zoals MiS gunstige psychologische effecten heeft voor zowel slachtoffers als verdachten. Negatieve effecten kunnen optreden, maar worden in Nederlands

onderzoek niet gerapporteerd. Voor slachtoffers kan mediation gevoelens van angst, woede en machteloosheid verminderen. Voor verdachten kan mediation empathie en schuldgevoel bevorderen. De mate waarin deze effecten optreden en hoe lang ze aanhouden, verschilt. Veel studies laten daarnaast ook zien dat deelnemende verdachten minder recidiveren. Ook hier verschillen de sterkte en duur van de effecten. Enkele studies leveren aanwijzingen dat mediation kostenbesparend kan werken. Deze studies hebben echter alleen gekeken naar de invloed van lagere recidive en andere maatschappelijke baten, en niet naar eventuele efficiency-winst in het strafproces zelf.

Bevindingen procesevaluatie

Selectie en verwijzing van zaken

In de periode 2017-2022 werden 7.905 zaken verwezen naar MiS, waarvan 1.431 zaken met een jeugdige verdachte. De meerderheid van de zaken (53%) betrof mishandeling/geweldpleging. Bij zaken in eerste aanleg werd het overgrote deel (92%) verwezen door het OM, bij hoger beroep en artikel 12 Sv-zaken werd juist grotendeels verwezen door het gerechtshof (89%). Van alle verwijzingen naar mediation binnen de rechtspraak in de periode 2017-2022 betrof 42% MiS, strafzaken zijn hiermee de grootste zaakstroom. Wel gaat het om kleine aantallen afgezet tegen het totale aantal strafzaken dat jaarlijks wordt ingeschreven bij het OM (minder dan 1%).

Uit de interviews blijkt eveneens dat MiS nog weinig wordt ingezet. Verwijzers worstelen met het inpassen van het mediationtraject in hun eigen werkprocessen. Door een hoog verloop beklijft voorlichting over MiS slecht en is sprake van misvattingen, zoals dat MiS niet kan worden ingezet parallel aan strafrechtelijke vervolging. Officieren van justitie verwijzen liefst zo vroeg mogelijk, zodat niet op de mediationuitkomst hoeft te worden gewacht bij het nemen van de afdoeningsbeslissing. In de praktijk is vroege verwijzing vaak niet haalbaar omdat slachtoffers en verdachten hier niet voor openstaan of het onderzoeksbelang zich hiertegen verzet. Bij zaken die door het OM worden verwezen, worden slachtoffers veelal benaderd via Slachtofferhulp Nederland en daarnaast via de politie en het Informatiepunt Slachtoffers van het OM. Verdachten worden benaderd via de politie, de advocaat, of de Raad voor de Kinderbescherming in jeugdzaken. Rechters verwijzen vrijwel uitsluitend vanaf de inhoudelijke zitting. De zaak moet dan worden aangehouden, hetgeen onwenselijk wordt gevonden vanuit het oogpunt van efficiëntie en een tijdige uitspraak in de zaak. Geïnterviewde rechters toetsen meestal zelf de mediationbereidheid van zowel slachtoffer als verdachte. In vergelijking met het OM treden zij hierbij licht sturend op.

De reclassering en de Raad voor de Kinderbescherming onderzoeken de mogelijkheden voor MiS in elke strafzaak waarin advies wordt uitgebracht. Wel verschilt het hoe uitgebreid dit gebeurt. Slachtofferhulp Nederland polst de bereidheid van slachtoffers om deel te nemen aan MiS tijdens het ZSM-overleg wanneer hiervoor aanknopingspunten worden gezien of op een later moment op verzoek van het OM. Daarnaast kan MiS ter sprake komen in gesprekken over de vordering benadeelde partij. Ook (slachtoffer)advocaten kunnen mogelijkheden voor MiS verkennen met hun cliënt. De geïnterviewde advocaten doen dit veelal alleen incidenteel. Ketenpartners en advocaten mogen niet zelf verwijzen maar moeten hiervoor een verzoek indienen bij de officier van justitie of de rechter. De ervaringen hiermee zijn wisselend; de perceptie van een deel van de respondenten is dat het OM terughoudend is met het

verwijzen van zaken en slachtoffers niet vaker dan een keer wil (laten) benaderen. De ervaring van de Raad voor de Kinderbescherming met het direct aanmelden van zaken bij het mediationbureau is positief.

De geïnterviewde verwijzers vinden zaken waarbij het slachtoffer en de verdachte elkaar kennen en verkeerszaken (art. 5 en 6 WvW) het meest geschikt voor mediation. Verkeerszaken betreffen volgens verwijzers vaak zaken die iedereen kunnen overkomen en waarbij de verdachte zich schuld bewust opstelt. De sterke focus op 'relationele' strafzaken kan worden verklaard doordat verwijzers MiS vooral zien als voorziening om de relatie tussen partijen te herstellen en duurzame oplossingen te bereiken voor langdurige conflicten, waardoor ook toekomstige aangiftes kunnen worden voorkomen. Deze focus resulteert in een sterke selectiviteit in het verwijzingsproces. Hierdoor worden mogelijk andere geschikte zaken gemist. Ook is niet gezegd dat momenteel de meest kansrijke zaken worden verwezen. Mediators geven aan dat de beschikbare tijd voor mediation in langlopende conflicten niet altijd afdoende is. Ook kan de focus op het strafbare feit in deze zaken belemmerend werken, omdat vaak beide partijen zich slachtoffer voelen.

Daarnaast worden verschillende andere selectiecriteria genoemd. Het verschilt per verwijzer welke criteria worden gehanteerd. Vaker genoemd zijn de zwaarte van de zaak in combinatie met de (veronderstelde) belangen en wensen van het slachtoffer. Bij zwaardere zaken en zaken waarbij slachtoffer en verdachte elkaar niet kennen, ervaren verwijzers een hogere drempel om het slachtoffer te (laten) benaderen en veronderstellen zij veelal dat slachtoffers geen behoefte hebben aan contact. Uit de registratiegegevens blijkt echter dat na verwijzing het mediationtraject even vaak start bij zwaardere als bij lichtere feiten, ook wordt even vaak overeenstemming bereikt.

Het mediationtraject

Van de verwezen zaken in de periode 2017-2022 werd bij ruim de helft een mediationtraject gestart (57%). Als zaken niet starten, komt dit veelal doordat het slachtoffer en/of de verdachte niet wil deelnemen. Daarnaast komt het voor dat mediationfunctionarissen zaken afwijzen wanneer zij geen aanknopingspunten voor een geslaagde mediation zien. Het komt regelmatig voor dat partijen door ketenpartners worden aangemeld voor herstelbemiddeling terwijl MiS voorliggend is. Perspectief Herstelbemiddeling verwijst deze zaken door naar het mediationbureau.

Afhankelijk van het mediationbureau worden de partijen eerst per brief of telefonisch benaderd. De mediationfunctionarissen besteden hierbij veel aandacht aan de vrijwilligheid van deelname en het commitment van beide partijen. De selectie van de mediators is maatwerk, waarbij rekening wordt gehouden met een evenredige verdeling van zaken over de poule van mediators in de betreffende regio.

Tijdens de intakegesprekken besteden de mediators veel aandacht aan het toetsen van de motieven en verwachtingen van verdachte en slachtoffer en de vrijwilligheid van deelname. Daarnaast bereiden ze met de partijen het gezamenlijke gesprek voor en leggen ze de spelregels van de mediation uit. In het gezamenlijke gesprek doen slachtoffer en verdachte hun verhaal en proberen de mediators de partijen te bewegen om met elkaar in gesprek te gaan over het strafbare feit en eventueel afspraken te maken. Derden zoals advocaten en ouders (bij jeugdzaken) kunnen ook aanwezig zijn bij het gezamenlijke gesprek. Bij uitzondering kan pendelmediation plaatsvinden, waarbij er geen rechtstreeks contact tussen de partijen is maar de mediators boodschappen overbrengen.

Mediators geven aan tussen de zes en tien uur bezig te zijn met een 'gemiddelde' zaak. Daarbij zijn er regelmatig complexe zaken waarin een extra gesprek nodig is of de slotovereenkomst achteraf meerdere keren moet worden aangepast. De vergoeding voor de mediation staat volgens de geïnterviewde mediators niet in verhouding tot de bestede tijd, zeker in complexere zaken. Ook het niet vergoeden van reistijd en de lagere vergoeding wanneer geen gezamenlijk gesprek plaatsvindt, zijn knelpunten. De doorlooptijden fluctueerden over de periode 2018-2022 tussen 64 en 76 dagen. Daarentegen geven de geïnterviewde mediationfunctionarissen aan dat de norm voor de maximale doorlooptijd (zes weken bij volwassen verdachten, vier weken in jeugdzaken) meestal wordt gehaald. Een mogelijke verklaring is dat in individuele zaken soms langer de tijd wordt genomen wanneer de planning van het strafproces dit toestaat. Hierdoor wordt de gemiddelde doorlooptijd hoger.

De meeste gestarte mediationtrajecten werden afgesloten met overeenstemming tussen de partijen (84%). In bijna een kwart (24%) van de afgesloten zaken werden afspraken over de schadevergoeding gemaakt. Uit de interviews blijkt dat in de meeste gevallen een slotovereenkomst wordt opgesteld, eenzijdige verklaringen komen weinig voor. Rechters en officieren hechten belang aan de slotovereenkomst en zien deze als blijk van verantwoordelijkheid nemen door de verdachte. In veel gevallen resulteert een geslaagde mediation in een (voorwaardelijk) sepot, een voorwaardelijke straf of een schuldigverklaring zonder strafoplegging. Deelname aan MiS wordt ook betrokken in de strafeis van het OM en de adviezen van de reclassering en de Raad voor de Kinderbescherming.

Verschillen in de toepassing van MiS

De toepassing van MiS in de praktijk komt in grote lijnen overeen met de landelijke uniforme werkwijze. Waar wordt afgeweken, krijgen mediationbureaus een grotere rol toebedeeld in de selectie van zaken of het benaderen van partijen. Voor deze werkwijzen wordt gekozen om het aantal zaken dat wordt verwezen te vergroten en het OM te ontlasten. Uit de interviews blijkt een grote variatie in het moment van verwijzen en de informatievoorziening aan slachtoffer en/of verdachte voorafgaand aan de verwijzing. Deze punten zijn niet vastgelegd in de uniforme werkwijze. Het rechtstreeks aanmelden van zaken bij de mediationbureaus gebeurt volgens de interviews naast door de Raad voor de Kinderbescherming ook door advocaten en reclasseringsmedewerkers.

Uit de interviews komen geen verschillen naar voren tussen de toepassing van MiS bij volwassen en adolescente verdachten. De toepassing bij jeugdige verdachten verloopt grotendeels hetzelfde als bij volwassen verdachten. De wens om de strafzaak zo snel mogelijk af te handelen kan ertoe leiden dat jeugdstrafzaken niet verwezen worden of dat wordt gekozen voor een andere herstelgerichte interventie. Voor jeugdige verdachten kan het moeilijker zijn om verantwoordelijkheid te nemen voor hun handelen. Daarnaast plegen jeugdigen vaker delicten in groepsverband. Dit compliceert het organiseren van MiS, zowel logistiek als wat betreft het nemen van verantwoordelijkheid voor het eigen aandeel. Tijdens mediationgesprekken is de ervaring juist positief: jeugdigen gaan makkelijk met elkaar in gesprek.

Uit het onderzoek komen enkele verschillen naar voren in het verwijzingsproces. Officieren van justitie verwijzen bij voorkeur zo vroeg mogelijk. Zij laten de informatievoorziening over het algemeen over aan ketenpartners. Rechters verwijzen veelal vanaf de zitting en informeren de partijen bij voorkeur zelf. Er komen geen verschillen naar voren tussen verwijzing in eerste aanleg versus in hoger beroep.

Er komen ook geen grote verschillen naar voren tussen mediationbureaus. De meeste verschillen doen zich voor bij het benaderen van partijen (eerst telefonisch of eerst per brief).

Denkrichtingen voor het vaker en efficiënter inzetten van MiS

Dit onderzoek maakt duidelijk dat er sprake is van een groot onbenut potentieel aan zaken waarin slachtoffers en verdachten gebaat kunnen zijn bij MiS, maar die nu niet worden verwezen. Ook met betrekking tot de inbedding bij OM en rechtspraak en de samenwerking met (keten)partners kunnen nog stappen worden gezet. Op basis van de bevindingen uit het onderzoek doen we enkele suggesties om de organisatie van MiS te verbeteren en te zorgen dat mediation in meer zaken wordt ingezet wanneer dit passend is. Deze suggesties hebben we gebundeld in vier overkoepelende denkrichtingen. Uitgangspunt van deze denkrichtingen is dat het (laten) onderzoeken van MiS moet worden gezien als een recht van slachtoffers en verdachten in het strafproces.

- 1 Tegengaan van oneigenlijke selectiviteit in het verwijsp proces. Onderdeel hiervan kan zijn verdere integratie van MiS in de werkprocessen van het OM en de rechtspraak, continue inzet op bewustwording onder medewerkers en betere motivering van afgewezen verzoeken.
- 2 Versterken van de rol van de mediationbureaus. Onderdeel hiervan kan zijn het mogelijk maken van directe aanmelding door ketenpartners, advocatuur en slachtoffers en verdachten en mediationfunctionarissen in alle zaken de eerste uitvraag bij het slachtoffer te laten doen.
- 3 Streven naar een sterkere organisatorische inbedding van MiS in het strafproces, zonder het unieke karakter te verliezen. Onderdeel hiervan kan zijn intensievere betrokkenheid van ketenpartners en advocaten bij het mediationtraject en het standaard terugkoppelen van de beslissing in de strafzaak aan mediationbureaus en mediators.
- 4 Aanpakken van knelpunten in voorlichting en communicatie. Meer aandacht voor de behoeften van slachtoffers en verdachten met betrekking tot informatievoorziening en de timing van het mediationaanbod. Meer aandacht in voorlichting aan verwijzers en ketenpartners voor de mogelijke psychologische voordelen van deelname aan MiS voor zowel slachtoffers als verdachten, ook in zwaardere zaken en zaken waarbij de partijen elkaar niet kennen, en voor het gegeven dat MiS niet in de plaats komt van de strafrechtelijke afdoening.

Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC), Kennisinstituut voor de rechtsstaat, is een onafhankelijk kennisinstituut dat valt onder het ministerie van Justitie en Veiligheid. Het WODC draagt bij aan behoud en verbetering van de rechtsstaat via het (laten) uitvoeren van kwalitatief hoog wetenschappelijk onderzoek. En door het aanbieden van gevraagde en ongevraagde kennis, verbeterpunten en (waar mogelijk) denkrichtingen.

Meer informatie:

www.wodc.nl